

Yrjö Sepänmaa

---

YMPÄRISTÖESTETIIKAN TULEVAISUUS  
&  
ESTEETTINEN YMPÄRISTÖSIVISTYS

Elämäni esteetikkona



**YMPÄRISTÖESTETIIKAN TULEVAISUUS  
&  
ESTEETTINEN YMPÄRISTÖSIVISTYS**

Elämäni esteetikkona



Yrjö Sepänmaa

**YMPÄRISTÖESTETIIKAN TULEVAISUUS  
&  
ESTEETTINEN YMPÄRISTÖSIVISTYS**

Elämäni esteetikkona

2024

Kansikuvan teostiedot: Anna Estarriola, *The System*, 2017 (osa)

Tilateos: 13-kanavainen ääni ja video, lasikuitu, kestopuovi, silikonin,  
synteettinen kuitu, kangas, vaahtomuovi / 3 x 10 x 25 m / 12'

Kuva: Jukka Kiistala

© Kuvasto 2023

Julkaisun taitto ja kansi: Topi Vanhatalo

© Yrjö Sepänmaa, 2024

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-7031-3

Helsinki  
2024

Suomen Kulttuurirahasto on myöntänyt kirjoittajalle  
Eminentia-apurahan vuonna 2019.

Tämän teoksen alkuperäisen version on vuonna 2023  
julkaissut Helsingin yliopiston kirjasto yhteistyössä  
Suomen Estetiikan Seura ry:n kanssa osana sarjaa  
Finnish Society for Aesthetics Publication Series  
(ISSN 2670-2274).



Anna Estarriola, *The System* (2017)

”Kaksitoista olentoa ja objektia istuu pitkän pöydän takana osallistuen omilla hämärillä puheenvuoroillaan paneelikeskustelumaiseen tapahtumaan.

Tulkin ääni kääntää heidän lausumiaan ja pitää yhteyttä yleisöön.

Ihmiskunnan tulevaisuus, tämä varoittaa, on tarkastelun kohteena: on löydettävä kestävä malli tulevan kohtaamiseen. Systeemi on tutkielma demokratian estetiikasta ja kuvitelma demokratian rakenteisiin osallistumisesta.”

“Twelve creatures and objects seated behind a long table make their contributions to a panel discussion-like event in their respective abstract languages. The voice of an interpreter provides a translation to their interventions, and engages with the audience. The future of humanity, he warns, is under analysis, and a reliable algorithm must be found to determine what is to come. The System is a study on the esthetics of democracy and the illusion of participation in a democratic structure.”

<https://www.annaestorriola.com/works/the-system>

# SISÄLLYS

|                     |           |
|---------------------|-----------|
| <b>ESIPUHE.....</b> | <b>10</b> |
|---------------------|-----------|

## **JOHDANTO**

|                                                  |    |
|--------------------------------------------------|----|
| Essee vai tutkielma – vai arkisesti paperi?..... | 20 |
| Metaestetiikka ja metakritiikki.....             | 23 |
| Vuosi 0 ja uusi ajanlasku.....                   | 27 |
| Lapsuudenloppuelimitenminustatuliesteetikko..... | 31 |
| Elämäni esteetikkona.....                        | 35 |

## **A - YMPÄRISTÖESTETIIKAN TULEVAISUUS**

### **A.I - TULEVAISUUDEN LÄHIHISTORIA:**

#### **AIKA VUODESTA 0 NYKYHETKEEN (1966–2023)**

|                                                            |    |
|------------------------------------------------------------|----|
| Kulttuurin synty, kukoistus ja kuolema.....                | 46 |
| Keskinäinen riippuvuus.....                                | 48 |
| Historiankääntäjät ja tekijät.....                         | 51 |
| Orkideatiedettäkö?.....                                    | 53 |
| Heureka!.....                                              | 55 |
| Taiteen ja ympäristön analogia.....                        | 57 |
| Taiteen kuolema – luonnon kuolema.....                     | 59 |
| Estetiikan uusi alku.....                                  | 61 |
| Hyödyn aika.....                                           | 64 |
| Esteetikon ammattikuva.....                                | 65 |
| Valmis, jalostettu ja tehty ympäristö.....                 | 67 |
| Toiset luonnot: villistä jalostetuksi.....                 | 70 |
| Ympäristöjärjestelmät.....                                 | 73 |
| Ympäristökritiikki – kuvausta, tulkintaa ja arvotusta..... | 76 |

## **A.II - UTOPIOITA JA UHKAKUVIA:**

### **NÄKYMÄT VUONNA 2023**

|                                                        |    |
|--------------------------------------------------------|----|
| Taiteilija – romanttinen näkijä, mutta sivullinen..... | 81 |
| Skenaariot ja tulevaisuuspolut.....                    | 84 |
| Kaksi instituutiota: taide ja ympäristö.....           | 89 |
| Tulevaisuudentutkimus ja tuleva ympäristö.....         | 91 |
| Ympäristöestetiikan jakautuminen.....                  | 92 |
| Estetisoituminen ja estetisointi.....                  | 93 |
| Radikaali kauneus.....                                 | 95 |
| Totaali ympäristö – kokonaistaideteos.....             | 96 |

## **B - ESTEETTINEN YMPÄRISTÖSIVISTYS**

### **B.I - ESTEETTINEN ELÄMÄ**

|                                           |     |
|-------------------------------------------|-----|
| Pään, sydämen ja käsien sivistys.....     | 103 |
| Ympäristösivistys ja -kulttuuri.....      | 105 |
| Kohtaaminen: luonto kumppanina.....       | 107 |
| Käytös ja etiketti.....                   | 111 |
| Tieto ja taito.....                       | 114 |
| Elämänarvot ja elintavat.....             | 117 |
| Esteettinen hyvin- ja pahoinvointi.....   | 119 |
| Sivistystahto: elämästä totaali teos..... | 121 |

### **B.II - PLANETAARINEN SIVISTYS**

|                                 |     |
|---------------------------------|-----|
| Luomakunta eli universumi.....  | 126 |
| Luomakunnalle luontorauha!..... | 128 |

|                     |            |
|---------------------|------------|
| <b>LOPUKSI.....</b> | <b>132</b> |
|---------------------|------------|

|                            |            |
|----------------------------|------------|
| <b>JÄLKIKIRJOITUS.....</b> | <b>134</b> |
|----------------------------|------------|

## **TAUSTA-AINEISTOA**

|                     |     |
|---------------------|-----|
| Kirjallisuutta..... | 140 |
|---------------------|-----|

|               |     |
|---------------|-----|
| Elokuvia..... | 153 |
|---------------|-----|

|                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Arkkitehtuuria, kuvataidetta, teatteria, ympäristötaidetta,<br>tapahtumia..... | 154 |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----|

**ESIPUHE**

Esseemuotoinen tutkielma on intellektuaalinen omaelämäkerta, elämänvaiheet taustakuvana. Teos koostuu kahdesta yhteen liittyvästä aihepiiristä ja osiosta:

Ensimmäinen, Ympäristöestetiikan tulevaisuus, kuvaa nykymuotoisen ympäristöestetiikan muotoutumista, menetelmiä, ohjelmia ja kohteita sekä suhteita ympäristötieteisiin ja ympäristönmuutosten aiheuttamiin paineisiin.

Mihin jo avatut polut tieteenalan johtavat, millaisia uusia avauksia on odotettavissa?

Toinen, Esteettinen ympäristösivistys, käsittelee manifestin luonteisesti yksilön ja yhteiskunnan pyrkimystä hyvään elämään. Tavoitteeksi asettuu globaali, planetaarinen esteettinen sivistys.

Puolikkaat yhdistämällä hahmottuu ympäristöestetiikan suuri kuva ja tiekartta.

Tutkielma on ajatuskulkujen jäsentämistä ja tiivistämistä mutta myös tarkistamista ja uudistamista spiraalimaista kehää nousten. Näin kirjoittaja on uudelleenlukemassa ja päällekirjoittamassa tuotantoaan, tähtäimessä omapohjainen ja näkemyksellinen synteesi.

\*\*\*

*Yrjö Sepänmaa on Joensuun/Itä-Suomen yliopiston ympäristöestetiikan professori (emeritus). Hän oli perustamassa Suomen Estetiikan Seuraa vuonna 1972, toimi ensimmäisen vuosikymmenen seuran sihteerinä ja kolmivuotiskauden 1993–1995 puheenjohtajana. Seura myönsi hänelle Yrjö Hirnin palkinnon vuonna 1988.*

\*\*\*

